

הקב"ה ברא את השבת ממה שתזמו לו כל אחד מששת ימות החול ד' שעות!

להמשיך קדושה משבת לששת ימות החול

אלא שעדיין מוטלת עלינו החובה להתעמק בטעם המצוה: "זכור את יום השבת לקדשו", מהו הענין שצריך להזכיר את יום השבת בכל ששת ימות החול. והנה מדברי הרמב"ן שהבאנו מבואר הטעם לכך: "כי בזכרנו אותו תמיד יזכור מעשה בראשית בכל עת, ונודה בכל עת שיש לעולם בורא". כלומר תכלית הזכרת יום השבת בכל יום, היא כדי שזכור תמיד תהיה ברא את העולם בששת ימי המעשה ושבת ביום השביעי.

אולם מדברי האריז"ל ב"שער הכוונות" שהבאנו מבואר הטעם לכך: "והענין הוא להורות כי כל ימי החול תלויים ונקשרים ונמשכים מיום השבת, ומשם נמשכים להם הארתם". וביאור דבריו הקדושים על פי המבואר בזהוהר הקדוש (פרשת יתרו פח):

"כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין... משום דהוא יומא מתברכאן מיניה כל שיתא יומין עלאין, וכל חד וחד יהיב מזוניה לתתא כל חד ביומו, מההיא ברכה דמתברכאן ביומא שביעאה". פירושו: "כל הברכות שלמעלה ולמטה ביום השביעי תלויות... כי מיום ההוא מתברכים ממנו כל ששה ימים עליונים, וכל אחד ואחד נתון מזוניתו למטה כל אחד ביומו, מאותה ברכה שנתברכו ביום השביעי".

ומדברי האריז"ל למדנו, כי דוקא על ידי שאנו מזכירים בכל יום את השבת שהוא מקור הברכה והקדושה, ככתוב (בראשית ב ג): "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו", אנו ממשיכים ברכה וקדושה מיום השבת לששת ימות החול, ומכאן תוכחה מגולה שלא להיגרר אחר עצת יצר העצלנות בסוף תפלת שחרית, אלא לומר בכל יום בכוונה: "היום יום ראשון בשבת", "שני בשבת" וכן הלאה, כי לא רק שמקיימים בזה מצות עשה: "זכור את יום השבת לקדשו", אלא זאת ועוד שזוכים להמשיך ברכה וקדושה לכל ששת ימות החול.

"היום יום ראשון בשבת" יום שני בשבת"...

והנה מה שמבאר רבי יצחק מצות: "זכור את יום השבת - לא תהא מונה כדרך שאחרים מונין, אלא תהא מונה לשם שבת", מפרש הרמב"ן (שם) הכוונה בזה:

"ופירושה, שהגויים מונין ימי השבוע לשם הימים עצמן, יקראו לכל יום שם בפני עצמו, או על שמות המשרתים כנוצרים, או שמות אחרים שיקראו להם, וישראל מונים כל הימים לשם שבת, אחד בשבת, שני בשבת, כי זו מן המצוה שנצטוו בו לזכרו תמיד בכל יום וזה פשוטו של מקרא".

כלומר שאומות העולם קבעו כל אחת בשפתם שם נפרד לכל יום: זונטאג, מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך, דאנערשטאג, פרייטאג, שאין לשמות הללו שום קשר ליום השבת, אולם אנחנו ישראל בני אל חי אשר ברא את העולם לששה ימים ושבת ביום השביעי, מכנים את הימים בהקשר ליום השבת: "ראשון בשבת", "שני בשבת", "שלישי בשבת" וכן הלאה.

ולפי זה ראוי לכל אחד מישראל לכוון בכל יום, כשהוא אומר בסוף תפלת שחרית את השיר של יום: "היום יום ראשון בשבת", "שני בשבת", "שלישי בשבת" וכן הלאה, שהוא רוצה לקיים בזה המצות עשה: "זכור את יום השבת לקדשו", כמו שכתב ב"שער הכוונות" לרבינו האריז"ל (דף סא טור ב):

"והנה זה סוד מה שאמרו בספרי, זכור את יום השבת, מצוה היא למנות בו ימי השבת, לומר א' בשבת, ב' בשבת כו', וכן כתב הרמב"ן בחידושו על התורה, והענין הוא להורות כי כל ימי החול תלויים ונקשרים ונמשכים מיום השבת, ומשם נמשכים להם הארתם, וזכור היטב ענין זה כי הוא מכלל רמ"ח מצות עשה, למנות ימי החול על דרך זה א' בשבת ב' בשבת כו'".

בפרשתנו פרשת יתרו בעשרת הדברות (שמות כ ח): "זכור את יום השבת לקדשו, ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלקיך, לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם וינח ביום השביעי, על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו".

רש"י מפרש ביאור המצות עשה: "זכור את יום השבת לקדשו", ומקור הדבר במכילתא כאן: "תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נזדמן לך חפץ יפה תהא מזמינו לשבת". אבל הרמב"ן מפרש בשם המכילתא שהיא מצות עשה, להזכיר את יום השבת בכל אחד מששת ימות החול, כדי שלא יתחלף לנו בשאר הימים:

"ועל דרך הפשט אמרו, שהיא מצוה שזכור תמיד בכל יום את השבת, שלא נשכחה ולא יתחלף לנו בשאר הימים, כי בזכרנו אותו תמיד יזכור מעשה בראשית בכל עת, ונודה בכל עת שיש לעולם בורא, והוא צוה אותנו באות הזה כמו שאמר (שמות לא יג), כי אות היא ביני וביניכם, וזה עיקר גדול באמונת האל".

ובאמת כאשר נתבונן נשכיל להבין, כי שני הפירושים של רש"י והרמב"ן עולים בקנה אחד כפתור ופרח, כי הצד השווה שבהם בביאור המצות עשה: "זכור את יום השבת לקדשו", שזכור לקדש את השבת בששת ימות החול, או כמו שהביא רש"י: "שם נזדמן לך חפץ יפה תהא מזמינו לשבת", או כמו שהביא הרמב"ן: "שזכור תמיד בכל יום את השבת". ואכן במכילתא כאן מביא את שתי הדרשות יחד סמוך זו אצל זו:

"אלעזר בן חנניה בן חזקיה בן חנניה בן גרון אומר, זכור את יום השבת לקדשו, תהא זכור מאחד בשבת, שאם יתמנה לך מנה יפה, תהא מתקנו לשם שבת. רבי יצחק אומר, לא תהא מונה כדרך שאחרים מונין, אלא תהא מונה לשם שבת".

ששת ימות החול יצרו את יום השבת

עתה הבה נשתעשע בשעשועים של תורה, לקשר ולבאר כל הענין הזה ביתר שאת: (א) מדוע צונו הקב"ה: "זכור את יום השבת לקדשו" - להזכיר את יום השבת בכל יום מששת ימות החול. (ב) מהו הענין שכל ששת ימות החול מתברכים מיום השבת. (ג) מאחר שכל ששת ימות החול מתברכים מיום השבת, מדוע הקדים הקב"ה במעשה בראשית את ששת ימות החול לפני יום השבת, ולא הקדים לשבות ביום השבת לפני שברא את העולם בששת ימי בראשית.

כדי לבאר כל זה פתח דברינו יאיר עם הקדמה נפלאה מאירת עינים בענין יום השבת, שהביא ב"שארית ישראל" להרה"ק רבי ישראל דוב בער מווילעדניק זי"ע (שער הזמנים סוכות מאמר ב ד"ה ולקחת), כי הקב"ה ברא את יום השבת ממה שתזמו לו ששת ימי המעשה, כל יום תרם מעצמו ד' שעות ונעשה מזה יום שלם של שבת קודש, והנה הדברים בלשון קדשו:

"איתא בספר קדמון אחד ששבת נעשה מששת ימי המעשה, דהיינו ד' שעות מכל יום נעשה מזה כ"ד שעות של שבת קודש. ואמר מורי ז"ל [הרה"ק רבי מרדכי מטשרנוביל זי"ע] פירוש על זה, שהד' שעות שנעשה מהם שבת הוא, ג' תפלות שבכל יום, שכל תפלה היא נחשבת לשעה אחת, [כוונתו על המשנה (ברכות ל):] חסידי הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין, והשעה הד' היא (אבות פ"ד מ"ז) יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים, והיא קריאת שמע שעל המטה שאדם צריך להיות ממארי דחושבנא".

את השבת ועל ידי זה: "ולו אחד בהם" - היא בהם יום אחד הוא השבת שאין לו בן זוג.

על פי האמור מוסיף הגבול בנימין" לפרש בזה, מה שתיקנו בעלי התפלות לומר בג' תפלות השבת (ישמחו במלכותך): "חמדת ימים אותו קראת", כי הקב"ה ברא את יום השבת על ידי "חמדת ימים" - שחמדו ששת ימות החול להמליך עליהם את יום השבת. והביא סימוכין להקדמה זו מדברי הזוהר חדש (פרשת וישב דף לז): "אמר לון קב"ה, אתון חללתון להאי שבת, דאנא גזרנא דיהא מלך על כל שאר יומין".

"להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות"

והנה מה שכתב עוד בגבול בנימין" (שם) דבר נפלא, לתת טעם לשבח מדוע מתחילה היו ששת ימי בראשית כל יום כלול מכ"ח שעות, כי הם מכוונים כנגד כ"ח עתים שהזכיר שלמה המלך במגילת קהלת (פרק ג): "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים", וחילקם י"ד עתים לרעה וי"ד עתים לטובה.

לכן כנגד כ"ח עתים הללו ברא הקב"ה כל יום מששת ימי בראשית כלול מכ"ח שעות, י"ד שעות היום שיש בהם אור מכוונים כנגד י"ד עתים לטובה, וי"ד שעות הלילה שיש בהם חושך מכוונים כנגד י"ד עתים לרעה, אלא שאחר כך נתנו כל אחד מששת ימי בראשית ד' שעות ליום השבת, שתי שעות מהיום ושתי שעות מהלילה.

ויש להוסיף תבלין לשבת, כי ד' העתים שמסרו כל ששת הימים לשבת - שתי עתים לטובה מהיום ושתי עתים לרעה מהלילה הם (שם ג ז): "ענת לחשות וענת לדבר, ענת לאהוב

ולהיות שהיו ששת ימים שוים, ולא היה להם מושל וקצין, ביקשו מהקב"ה שיתן להם מלך גדול על כולם, ואמר להם [הקב"ה], רצונכם שאתן לכם יום אחד שיהא לכם מלך, צריך שתגדלוהו משלכם ותתנו לו ד' שעות מכל יום, ובזה יהיה לו שליטה עליכם, והוא השבת שנתנו לו ששת ימי המעשה כל אחד ד' שעות הרי כ"ד שעות של יום השבת".

"ימים יוצרו ולו אחד בהם"

הגבול בנימין" מביא שם מה שהוסיף הרה"ק רבי יהודה חביליו הנ"ל, לפרש על פי דברי הרמ"ק דברי נעים זמירות ישראל (תהלים קלט טז): "ימים יוצרו ולו אחד בהם". ופירש רש"י שהכוונה על מה שהראה הקב"ה לאדם הראשון: "ימים יוצרו, הראהו ימים העתידיים להבראות, ולחלקו בירר אחד את יום השבת". והנה הכתיב בפסוק הוא: "ולא אחד בהם" עם אות א', והקרי הוא "ולו אחד בהם" עם אות ו', וצריך ביאור הכוונה בזה.

ויש לומר על פי המדרש (ב"ר יא ח): "ויברך אלקים את יום השבת, למה ברכו, שאין לו בן זוג, חד בשבתא תרי, תלתא ארבעתא, חמשה ערבבתא, שבתא לית ליה בן זוג... תני רשב"י אמרה שבת לפני הקב"ה, רבוננו של עולם לכולם יש בן זוג ולי אין בן זוג, אמר לה הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך". הרי מבואר כי כל יום יש לו בן זוג: א-ב, ג-ד, ה-ו, ונשאר יום השבת שהוא יחיד בלי בן זוג.

הנה כי כן זהו פירוש הכתוב: "ימים יוצרו", מתחילה כשנוצרו ששת ימי בראשית, "ולא אחד בהם", לא היה בהם שבת שהוא יום אחד בלי בן זוג, אולם אחרי שביקשו ששת הימים להמליך עליהם את השבת, ברא הקב"ה מהם

יסוד נפלא זה בענין יום השבת, שנוצר ממה שנתנו כל יום מששת ימי בראשית ד' שעות, נזכר גם בהקדמה לספר "חמודי דניאל" על יורה דעה (גרגרים מהגאון המחבר ז"ל ד"ה בפסוק בוקר) בשם המפרשים, ובסידור "אוצר התפלות" (שחרית לשבת ד"ה חמדת ימים) הביא ענין זה בשם ספר "גבול בנימין".

מקור הדבר מהמקובל האלקי הרמ"ק ז"ל אחרי החיפוש והעיון הגעתי למקור הראשון להקדמה זו, בספר "גבול בנימין" להמקובל האלקי רבי בנימין הכהן נדפס באמסטרדם שנת תפ"ז (חלק ב דרוש ה' לשבת הגדול דף קכז טור ג ד"ה ובילקוט) בשם המקובל האלקי הרמ"ק - רבי משה קורדובירו ז"ל, [וכתב שם כי ענין זה כבר נזכר בספר "גליית רזיא" מגורי האריז"ל (דף ג טור ג ד"ה ועתה נתחיל), אולם שם אינו מבואר כי השבת נעשה מד' שעות בכל יום אלא באופן אחר, ועוד חזון למועד להרחיב בדבריו].

והנה היות שהרב בעל "גבול בנימין" הוא כפי הנראה המקור היחידי להקדמה זו בשם הרמ"ק, זאת ועוד, שהוסיף שם בענין זה דברים נפלאים אשר לא שזפתם עין, אמרתי דבר בעתו מה טוב להביא את דבריו היקרים לתועלת הרבים, והנה שורש ההקדמה בלשון קדשו:

"הקדמה אחת ששמעתי מאדם גדול, הוא כמהור"ר יהודה כהן נרו בנו של בעל שער אפרים זלה"ה, שאמר לי בשם המקובל האלקי כמהור"ר יהודה חביליו זצ"ל ראש ישיבת חברון תוב"ב, שהיה אומר משמו של [המקובל האלקי] הרמ"ק זלה"ה, שמתחילת בריאתו של עולם היו ראויים הימים להיות מכ"ח שעות לכל אחד.

ועת לשנוא". כי בשבת יש מצוה לחשות שלא לדבר דברי חול, כמבואר בגמרא (שבת ק"ג.) על הפסוק (ישעיה נח יג): "וכבדתו מעשות דרכין ממצוא חפצך ודבר דבר - שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול". ושבת הוא גם "עת לדבר" דברי תורה ותפלה.

שבת הוא "עת לאהוב" - לעבוד את ה' מאהבה, כמבואר ב"נועם אלימלך" (ריש פרשת ויגש), כי בימות החול העבודה היא מיראה ובשבת העבודה היא מאהבה, והוא גם "עת לשנוא" - את הרע, כמו שכתוב (תהלים צז י): "אוהבי ה' שנואו רע", כי ככל שהאהבה היא גדולה לה' כך מתרבה השנאה לרע.

"להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות"

נחזור לדברי ה"גבול בנימין" שמפרש לפי זה כמין חומר, מה שדובר המשורר האלקי בשבת יום השבת (תהלים צב א): "מומור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולזמר לשמן עליון, להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות". כי כנגד מה שקיצר הקב"ה שתי שעות מכל יום לכבוד שבת אמר: "להגיד בבוקר חסדך", וכנגד מה שקיצר שתי שעות מהלילה לכבוד שבת אמר: "ואמונתך בלילות".

על פי האמור הוא מיישב מה שמצינו במדרש (ב"ר סח י) על מה שכתוב אצל יעקב אבינו (בראשית כח יא): "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש, רבנן אמרי כיבא השמש, מלמד שהשקיע הקב"ה לגלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב אבינו בצניעה... אותן שתי שעות שהשקיע לו הקב"ה חמה בצאתו מבית אביו, אימתי החזירן בחזירתו לבית אביו הדא הוא דכתיב (שם לב לב) ויזרח לו השמש". ונתייגעו כל המפרשים מנין למדו חכמינו ז"ל, שהשקיע לו הקב"ה את השמש דוקא שתי שעות.

אך לפי האמור הביאור בזה, כי היות שבשבת ימי בראשית היה כל יום כלול מכ"ח שעות, י"ד שעות ביום ו"ד שעות בלילה, לכן כאשר ביקש הקב"ה להקדים את הלילה, החזיר ללילה אותן שתי שעות שכבר היו לו בתחילת הבריאה, ועל ידי זה שקעה חמה ליעקב שתי שעות לפני הזמן כדי להאריך את הלילה בשתי שעות, וכאשר ביקש הקב"ה להחזיר ליעקב את שתי השעות ששקעה חמה שלא בעונתה, הוסיף ליום את שתי השעות שכבר היו לו בתחילת הבריאה, ועל ידי זה זרחה לו השמש שתי שעות לפני הזמן. אלו תוכן דבריו הנפלאים.

הקב"ה ברא את העולם רק לששה ימים

ועתה בא וראה כי יסוד נפלא זה של הרמ"ק, כי הקב"ה ברא את יום השבת מד' שעות שתרמו כל אחד מששת ימי בראשית, משתלב הפליא עם יסוד גדול שלמדנו ממשנתו הטהורה של ה"אור החיים" הקדוש (בראשית ב, ג), כי הקב"ה ברא את העולם רק על ששה ימים, אלא שאחר כך בכל שבת הוא יתברך מחדש את הבריאה לעוד ששת ימי המעשה הבאים אחריו, וכך חוזר חלילה כל ימות העולם.

ומביא ראיה לכך ממה שכתוב בפרשתנו בעשרת הדברות (שמות כ יא): "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", לא אמר: "כי בששת ימים עשה ה'", אלא "כי ששת ימים עשה ה'", ללמדנו שלא עשה הקב"ה במעשה בראשית כי אם ששה ימים, אלא שאחר כך על ידי השבת מתחדשת הבריאה לעוד ששה ימים, והנה מעט מלשון קדשו:

"מצינו כי הקב"ה גילה הדבר, במה שאמר בעשרת הדברות, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, הרי גילה כי בשעת הבריאה לא ברא ה' כח בעולם, זולת לעמוד ששת ימים לעולם הנודע לו, ונתחכם ה' וברא יום אחד [שבת קודש], ובו ביום חוזר ה' ומשפיע נפש לעולם שיעור המקיים עוד ששת ימים, וזולת זה היום

היה העולם חרב בגמר ששת ימים וחוזר לתוהו ובהו, ובאמצעות יום שבת משפיע בכללות העולמות רוח המקיימת עוד ששת ימים".

אמנם דברי ה"אור החיים" הקדוש הם כחידה סתומה, כי מאחר שהקב"ה לא ברא את העולם רק לששה ימים, ככתוב: "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", איך מתקיים העולם ביום השבת עצמו, זאת ועוד שנמשך ממנו חיות לששת ימות החול הבאים אחריו.

אך לפי דברי הרמ"ק יתבאר הדבר כמין חומר, כי מתחילה אכן ברא הקב"ה את העולם רק לששה ימים, כל יום כלול מכ"ח שעות, אולם אחר כך השתוקקו הימים להמליך עליהם את יום השבת, ותרמו כל אחד מהם ד' שעות, ומהם ברא הקב"ה כ"ד שעות של יום השבת. ולפי זה מבואר היטב מדוע ברא הקב"ה את יום השבת רק אחרי ששת ימי בראשית, כי רק אחרי שנוצרו ששת ימי בראשית היה אפשר ליצור מהם יום השבת הכלול מכולם.

השבת מחזיר שפע ברכה לששת ימות החול

על פי האמור יאיר לנו להבין מה שכתב ה"אור החיים" הקדוש, שעל ידי שמירת שבת מחדש הקב"ה את הבריאה לעוד ששת ימות החול, כי מאחר שיום השבת נוצר ממה שתרמו לו ששת ימות החול, לכן מרגיש השבת צורך להכיר להם טובה, ומשפיע להם שפע רב טוב כדי לחדש את חיותם לעוד ששה ימים.

והנה ששה ימים הללו שנתחדשו על ידי השבת, היו צריכים להיות כלולים מכ"ח שעות כמו שהיו בשעת הבריאה, אלא שהם משתוקקים שוב להמליך עליהם את יום השבת, וכל אחד מהם נותן מחלקו ד' שעות, ועל ידי זה בורא הקב"ה מחדש את יום השבת הבא אחרי ששת ימות החול, ואחר כך מרגיש השבת שוב צורך להכיר להם טובה, והוא משפיע שוב התחדשות לששת ימות החול, וכך חוזר חלילה כל ימות עולם, ואכן מטעם זה כל הברכות בימות החול נמשכות מיום השבת כמאמר זוהר: "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין", כי היות שהם תרמו מחלקם לקדש את השבת, מחזיר להם השבת שפע של ברכה וקדושה.

מה מאד יומתק לבאר בזה מה ששינו בגמרא (ביצה טו): "אמר להם הקב"ה לישראל, בני לוו עליו וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע". כי מה שתרמו כל אחד מששת ימות החול ד' שעות לשבת הוא בבחינת הלוואה, ואנו רואים שהקב"ה פורע להם כל שבוע, שמשפיע בשבת התחדשות לששת ימות החול, ומזה נשכיל להבין שצריך ללוות כדי לענג את השבת, כי הקב"ה יפרע לו את חובו.

בדרך זו נשכיל להבין מה שתקנו חכמינו ז"ל לומר בליל שבת ששה זמורים: "לכו נרננה", "שירו לה' שיר חדש", "ה' מלך תגל הארץ", "מומור שירו לה' שיר חדש", "ה' מלך ירגזו עמים", "מומור לדוד הבו לה' בני אלים", ואחר כך אומרים את הפיוט לכבוד שבת: "לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה".

וכתבו בספר "תקוני שבת" ובסידור "קול יעקב" לרבי יעקב קאפיל, שהם מכוונים כנגד ששת ימות החול שקדמו לשבת. ולפי האמור יש לומר הביאור בזה, כי מאחר שכל ששת ימות החול תרמו מחלקם כדי לייצר את השבת, על כן ראוי לומר לכבודם ששה זמורים בליל שבת קודש.

ששת ימות החול השתוקקו לעסק התורה ביום השבת

בדרך זו במסילה נעלה לבאר המצות עשה: "זכור את יום השבת לקדשו", לפי פירוש הרמב"ן בשם המכילתא שהיא מצוה לזכור את יום השבת בכל ששת ימות החול,

בהקדם לבאר הטעם שהשתוקקו ששת ימות החול להמליך עליהם את יום השבת, על פי מה שכתב הטור (או"ח סימן רצ) בשם המדרש: "אמרה תורה לפני הקב"ה, רבוננו של עולם, כשיכנסו ישראל לארץ, זה רץ לזכרנו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא עלי, אמר לה, יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בך".

והנה ששת ימות החול מיועדים לעשות בהם מלאכה כדי להתפרנס, ככתוב (שמות כ ט): "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך", אולם הרי שנינו במשנה (אבות פ"ג מ"ז): "אם אין תורה אין קמח". נמצא כי לולי יום השבת שמיועד לעסק התורה, לא היה אפשר להתפרנס כלל בששת ימות החול, על כן נתחכמו ששת ימות החול, לתרום כל אחד מהם ד' שעות ליום השבת, ששעות הללו יהיו קודש לה' רק לעסק התורה ותפלה.

ויצר מהם הקב"ה את יום השבת שאסור בעשיית מלאכה, כדי שיהיו ישראל פנויים לעסוק בתורה ותפלה, ועל ידי זה יש לכל יום מששת ימות החול חלק בעסק התורה של יום השבת, שהרי יום השבת נוצר ממה שתרמו כל יום את חלקו לשבת, ועל ידי זה יזכו לפרנסה בזכות העסק בתורה ביום השבת, ואכן מטעם זה: "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין".

יומתק לפרש בזה המשך הכתובים בעשרת הדברות: "זכור את יום השבת לקדשו" - לקדש את יום השבת בעסק התורה ועבודת ה', ומפרש הטעם לכך: "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך", כדי להתפרנס, אולם מאחר שאי אפשר להתפרנס בלי תורה כי אם אין תורה אין קמח, לכן העצה על כך היא: "ויום השביעי שבת לה' אלקיך", להקדיש כולו לעסק התורה ועבודת ה', "לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך".

אך עדיין קשה איך יתפרנסו ששת ימות החול מעסק התורה ביום השבת, לכן כדי ליישב ענין זה מפרש הכתוב: "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם", כפירוש ה"אור החיים" שהקב"ה ברא את העולם רק על ששה ימים, "וינה ביום השביעי", בזכות הימים שתרמו כל אחד חלקו ליום השבת, נמצא שכל יום יש לו חלק בעסק התורה של יום השבת, "על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשוהו", שישפיע מברכתו וקדושתו לכל ששת ימות החול אשר בזכותם נוצר השבת.

מעתה יאיר לנו להבין המצות עשה: "זכור את יום השבת לקדשו", לפי פירוש הרמב"ן בשם המכילתא לזכור את יום השבת בכל ששת ימות החול, כדי לעורר בכל יום את הזכות שיש ליום ההוא, שתרם מחלקו ד' שעות כדי לייצר את יום השבת המיועד כולו לעסק התורה, ובזכות זה נמשכת ברכה וקדושה מהשבת ליום ההוא, וזהו שביאר האריז"ל הטעם שצריך להזכיר את השבת כל יום: "להורות כי כל ימי החול תלויים ונקשרים ונמשכים מיום השבת, ומשם נמשכים להם הארתם".

לסיום המאמר נראה לומר דבר ברור, כי הן אמת שכל ששת ימות החול תרמו לייצר את יום השבת, אשר כל כולו מיועד לעסק התורה ועבודת ה', ובזכות זה משפיע להם השבת שפע של ברכה וקדושה, אולם ברור כי בלי קביעות עתים לתורה בימות החול, אנו גורמים ח"ו להפריד ולנתק את ימות החול מיום השבת.

על כן מוטלת עלינו חובה קדושה לקבוע עתים לתורה בכל יום מימות החול, כדי לקשר ולחבר ביתר שאת את ימות החול עם יום השבת, ועל זה המליצו חכמינו ז"ל באמרום (ע"ז ג): "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת", ובזכות זה נזכה לקבל שפע של ברכה וקדושה מיום השבת, עד שנזכה ליום שכולו שבת במהרה בימינו אמן.

רבי ישראל מוילעדניק בשם קדמון: כ"ד שעות השבת נעשו מששת ימי המעשה שנתנו לו כל אחד ד' שעות

רבי מרדכי מטשרנוביל: ד' שעות הם ג' תפלות שכל אחת היא שעה, והשעה הד' היא קריאת שמע שעל המטה

הרמ"ק: ששת ימי בראשית היו כלולים מכ"ח שעות, וכל יום תרם ד' שעות כדי להמליך את יום השבת

גבול בנימין: "חמדת ימים אותו קראת", כל ששת ימות החול חמדו להמליך עליהם את יום השבת

ששת ימות החול השתוקקו להמליך עליהם את השבת שהוא קודש לעסק התורה, כי אם אין תורה אין קמח

"כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין", כי יום השבת מחזיק טובה לששת ימות החול שיצרו אותו

אור החיים: הקב"ה ברא את העולם רק לששה ימים, ועל ידי שמירת שבת מחדש הקב"ה עוד ששה ימים

שילוב דברי ה"אור החיים" עם הרמ"ק: הקב"ה ברא רק ששה ימים, והם תרמו ד' שעות לייצר את השבת